

2025-09-18

Dnr 1690–2024/25

Informationsklass: Publik

Arbetsmarknadsutskottets resa till Vilnius 2025

Inledning

Arbetsmarknadsutskottet genomförde i början av september 2025 en studieresa till Vilnius. Syftet med resan var att utbyta erfarenheter med en rad litauiska aktörer när det gäller utskottets beredningsområden. Europeiska jämställdhetsinstitutet (European Institute for Gender Equality, EIGE) har sitt säte i Vilnius, och att besöka institutet och diskutera EU-frågor, med särskilt fokus på jämställdhet, var därför ett viktigt syfte. Litauen hör vidare till de av riksdagen strategiskt prioriterade länderna under innevarande valperiod. Det fanns därmed även ett allmänpolitiskt och geopolitiskt syfte med resan.

Programmet utformades i samråd med Sveriges ambassad i Litauen. Under besöket åtföljdes utskottet av ambassadören eller tjänstemän från ambassaden. Inför resan höll Litauens ambassadör i Sverige på inbjudan av utskottet en dragning om det aktuella politiska och ekonomiska läget i landet. Inför resan bistod även riksdagens utvärderings- och forskningssekretariat utskottet med kunskapsunderlag om olika sakförhållanden i Litauen.

Från utskottet deltog 14 ledamöter och två tjänstemän i studieresan (se bilaga 1). Beslutet att besöka Vilnius fattade utskottet den 3 april 2025 (prot. 2024/25:24).

Delegationens sammantagna bedömning är att resan väl uppfyllde syftet som uttalats på förhand och att erfarenheterna är relevanta och användbara för arbetet i Sverige.

Redogörelse för resan

Besöket i Vilnius inleddes på måndagen med ett möte på den svenska ambassaden. Ambassadör Lars Wahlund med medarbetare tog emot och gav en exposé över Litauens historia och en beskrivning av den rådande politiska och ekonomiska situationen i landet. Detta gav en god grund för de följande dagarna i Vilnius och en förståelse för t.ex. landets relation till Ukraina, kopplat bl.a. till Litauens egen historia som ockuperat land.

Att säkerhets- och frihetsfrågorna genomsyrar den litauiska dagordningen var mycket påtagligt, och utskottet fick under resan ta del av gripande berättelser om Litauens historia och relationer till omvärlden, inte minst det rådande läget och landets fulla stöd till Ukraina. Vikten av att ständigt ha en levande debatt om demokrati och människors lika värde framträdde väldigt tydligt under resan.

Utskottet fick på måndagskvällen även en rundvisning i ambassadens lokaler. Sverige var det första västland som öppnade en ambassad i Vilnius efter att Litauen blev självständigt 1990. Ambassaden etablerades i andra lokaler än den omsorgsfullt renoverade fastighet i Vilnius gamla stadskärna där ambassaden och residenset är samlokaliserade sedan 1999.

Tisdagen inleddes med att utskottet fick en guidad visning i Litauens parlament Seimas som ytterligare breddade kunskapen om landets historia och den frihetsrörelse som säkrade landets självständighet 1990.

Utskottet hade därefter ett möte i Seimas med ledamöter från utskottet för sociala frågor och arbetsmarknad och utskottet för mänskliga rättigheter. Under mötet utbytte utskotten erfarenheter med varandra, och frågorna och diskussionerna handlade om olika utmaningar på arbetsmarknaden och inom arbetsmiljöområdet, bl.a. den demografiska utvecklingen och förekomsten av arbetslivskriminalitet. Även integration, jämställdhet och förekomsten av diskriminering i samhället var frågor som restes och diskuterades mellan utskotten.

Över en lunch träffade utskottet representanter för några av parterna på den litauiska arbetsmarknaden. Diskussionerna handlade bl.a. om likheter och skillnader mellan de båda ländernas arbetsmarknadsmodeller och hur respektive modell fungerar inom EU-systemet samt vilka utmaningar som finns i dessa avseenden.

Företrädare för EIGE tog emot utskottet under eftermiddagen och berättade om institutets uppdrag och roll. Utskottet fick lyssna till kortare presentationer varpå det följde frågestund och erfarenhetsutbyte med ett antal experter vid institutet. Teman som diskuterades var kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, kvinnors utsatthet för våld och trakasserier i arbetslivet och åtgärder för att få bukt med lönegapet mellan kvinnor och män.

Dagen avrundades med en mottagning på den svenska ambassaden vid vilken utskottet fick tillfälle att samtala med representanter för det litauiska presidentkansliet och den litauiska statsrådsberedningen, andra ambassader i Norden och Baltikum och företrädare för olika svenska företag med verksamhet i Litauen. Det konstaterades att Litauen och Sverige har en lång gemensam historia och att länderna är viktiga samarbetspartner inom många olika områden. Den litauiska sidan visade vid många möten ett stort intresse för hur olika frågor hanteras i Sverige, och det konstaterades att länderna har mycket gemensamt och mycket att lära av varandra.

Onsdagen inleddes med ett möte med ministeriet för social trygghet och arbetsmarknad. Utskottet fick lyssna till flera presentationer och det noterades återigen hur mycket Litauen och Sverige har gemensamt. Frågor som diskuterades var bl.a. sammansättningen av de grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden och åtgärder och incitament för att underlätta för personer att komma i arbete.

Andra frågor som togs upp var bl.a. genomförandet av lönetransparensdirektivet och plattformsdirektivet. Vid mötet diskuterades även Sveriges respektive Litauens utformning av integrationspolitiken.

Utskottet träffade därefter den litauiska ombudsmannen för likabehandling (Office of the Equal Opportunities Ombudsperson, OEEO) som berättade om ombudsmannens roll och arbete. I mångt och mycket motsvarar OEEO den funktion och roll som Diskrimineringsombudsmannen har i Sverige. En skillnad är emellertid att OEEO utses av och ansvarar inför parlamentet.

Frågor om jämställdhet lyftes fram vid flera möten och var ett särskilt tema för en lunch med representanter för tre civilsamhällesorganisationer. Diskussionerna kom att handla om kvinnors ställning i samhället, mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Slutligen träffade utskottet representanter för den litauiska arbetsmarknadsmyndigheten respektive arbetsinspektionen. Detta möte gav en god förståelse för Litauens utveckling sedan landet blev självständigt, de utmaningar som landet har när det gäller kompetensförsörjning och matchning samt vikten av ordning och reda på arbetsmarknaden. När landet blev självständigt var det många litauer som flyttade utomlands, men ett aktivt arbete med att få personer att flytta tillbaka har gett resultat och nettoinvandringen är nu positiv.

Den avslutande programpunkten var ett besök i kryptorna under den stora katedralen i Vilnius. Den katolska katedralen har en historia som sträcker sig tillbaka till 1300-talet. Med detta besök blev det tydligt hur Vilnius och Litauen har varit en stad och ett land i förändring genom århundradena och att banden till Sverige finns sedan lång tid tillbaka.

BILAGA 1

Arbetsmarknadsutskottets delegation

Magnus Persson (SD), ordförande, delegationsledare

Saila Quicklund (M)

Ann-Christine Frohm (SD)

Johanna Haraldsson (S)

Serkan Köse (S)

Sara Gille (SD)

Sofia Amløh (S)

Jonny Cato (C)

Mats Arkhem (SD)

Leila Ali Elmi (MP)

Adrian Magnusson (S)

Merit Frost Lindberg (M)

Jonathan Svensson (S)

Helena Vilhelmsson (C)

Utöver ledamöterna följde tjänstemän från utskottets kansli med på resan.

BILAGA 2

Program för arbetsmarknadsutskottets besök i Vilnius den 1–4 september 2025

Måndagen den 1 september

- Ankomst med flyg till Vilnius
- Delegationsmiddag med Sveriges ambassadör i Litauen

Tisdagen den 2 september

- Rundvisning i Seimas
- Möte i Seimas med utskottet för sociala frågor och arbetsmarknad och utskottet för frågor om mänskliga rättigheter
- Lunch med arbetsmarknadens parter
- Möte med EIGE
- Mottagning på den svenska ambassaden

Onsdagen den 3 september

- Möte med ministeriet för social trygghet och arbetsmarknad
- Möte med OEEO
- Lunch med civilsamhällesorganisationer
- Möte med arbetsmarknadsmyndigheten och arbetsinspektionen
- Visning av kryptorna under katedralen i Vilnius

Torsdagen den 4 september

- Flygresor Vilnius–Köpenhamn/Stockholm